

Suunnitelma

Rakenteellisen sosiaalityön toteutus

Leena Tikkala ja Auri Haataja
Sosiaalityön tehtävää

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Suunnitelman päivittämisen ja seurannan käytännöt	4
3 Tavoitteet suunnitelman voimassaoloajalle	4
3.1 Suunnitelman voimassaoloaika	4
3.2 Tavoitteet ja aikataulu	5
4 Rakenteellisen sosiaalityön organisointi	5
4.1 Toimijoiden roolit, vastuut ja yhteistyö.....	5
4.2 Suunnitelman yhteys hyvinvointialueen strategiseen suunnitteluun.....	6
5 Rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen	7
5.1 Alueellinen tietotuotanto, tiedon hyödyntäminen ja työkäytännöt	7
6 Osaamisen vahvistaminen	7
6.1 Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen vahvistamisen käytännöt ja kehittämistarpeet	7
7 Viestintä.....	8
7.1 Rakenteellisen sosiaalityön viestintäsuunnitelman tavoitteet	8
8 Liitteet.....	9

1 Johdanto

Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmassa kuvataan rakenteellisen sosiaalityön johtamista, organisoitumista ja käytännön toteuttamista hyvinvointialueen organisaatiossa. Rakenteellisen sosiaalityön toteutus liitetään osaksi Pohteen strategista sosiaalityön ja sosiaalihuollon johtamista. Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma on myös asiakirja, joka toteuttaa hyvinvointialueen sosiaalihuollon tieto-ohjausta sekä professionaalista sisältöohjausta kohti vaikuttavaa ja tutkimusperustaista sosiaalihuoltoa (Muuri & Pohjola 2024).

Toteutussuunnitelmassa luodaan tilannekuva niistä lähtökohdista, joissa rakenteellinen sosiaalityö on tällä hetkellä hyvinvointialueella, ja määritellään lähitulevaisuuden tavoitteet. Toteutussuunnitelma käytännön toteutuksen työvälineenä rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueella. Toteutussuunnitelman tehtävänä on varmistaa rakenteellisen sosiaalityön kokonaisuuden hallinta, sosiaalityön ja sosiaalihuollon tiedon hyödyntäminen palvelujärjestelmän kehittämisessä ja tiedolla johtamisessa sekä palveluiden vaikuttavuuden seurannassa. Toteutussuunnitelman tehtävänä on myös rakenteellisen sosiaalityön työkäytäntöjen osaamisen kehittäminen.

Toteutussuunnitelman yksi tärkeimmistä tehtävistä on tukea toimi- ja palvelualueita sosiaalihuoltolain 7§:n mukaisen veloitteen täyttämiseksi, jonka mukaan rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvointialueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Sosiaalihuoltolain mukaan rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:

1) Sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan **tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista** ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;

2) **Tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset** sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi.

3) **Sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen** osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

Rakenteellisen sosiaalityön tehtäviä tukee myös laki hyvinvointialueesta (611/2021). Esimerkiksi hyvinvointialuelaki korostaa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Asukkailla ja palveluita käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan (611/2021 29§).

Rakenteellisen sosiaalityön tehtävä on yhteiskunnallisesti merkittävä lakisääteinen tehtävä, jonka toteuttaminen on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella ollut vielä organisoimatonta. Anneli Pohjola (2014) näkee sen niin sanottuna kaksoissidokseen liittyvänä työnä, joka on yksilöiden asiakastyö ja rakenteellinen vaikuttamisen sekä palveluiden kehittämisen tehtävä siten, että molemmat kaksoissidoksen osat kytkeytyvät asiakkaiden tiedon ja yhteiskunnallisten rakenteiden tarkasteluun. Keskeisin rakenteellisen sosiaalityön muoto on sosiaalinen raportointi, jota tässä suunnitelmassa kuvataan tarkemmin.

Rakenteellisen sosiaalityön konkreettiset käytännöt ovat tietotyö, strategiatyö, inklusiivisyö, poliittinen työ ja oikeudenmukaisuustyö (Närhi 2022; Pohjola 2014). Taulukko rakenteellisen sosiaalityön tehtävistä liitteenä (liite 1). Hyvinvointialueen ensimmäisessä toteutussuunnitelmassa kuvataan tietotyön tehtävän toteutusta tarkemmin, koska käytäntöjä vielä rakenteellisen sosiaalityön toteutukseen on vähän.

2 Suunnitelman päivittämisen ja seurannan käytännöt

Suunnitelman päivittämisen ja koordinaation vastuutaho on sosiaalityön professiojohtamisen tiimi, joka yhdessä toimi- ja palvelualueiden kanssa suunnittelee ja toteuttaa sosiaalista raportointia. Koordinaatiota varten perustetaan koordinaatiotyöryhmä (palvelualueet, tiedolla johtaminen, tutkimuksen ja kehittämisen vastualue ja sosiaalityön tehtäväala), joka seuraa rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin toteutusta. Suunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti ja päivitetään tarvittaessa. Toteutussuunnitelma julkaistaan Pohteen verkkosivuilla ja sisäisessä intranetissä.

3 Tavoitteet suunnitelman voimassaoloajalle

3.1 Suunnitelman voimassaoloaika

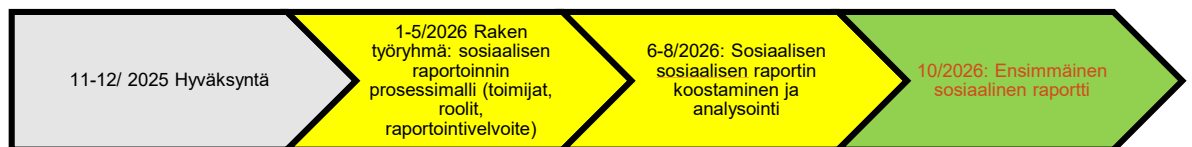
Tämä suunnitelma kattaa hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön lähtötilanteen, organisoitumisen rakenteen, ja lähivuosille määritellyt kehittämisen suuntaviivat. Suunnitelma on voimassa valtuustokauden eli vuodet 2025–2029. Valtuustokauden päätteeksi arvioidaan rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjen vaikutuksia ja suunnataan toimia seuraavalle valtuustokaudelle.

3.2 Tavoitteet ja aikataulu

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ensimmäisen toteutussuunnitelman tavoitteina on:

- 1. Toimia suunnitelmana rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueella:** Toimenpiteenä tiekartta, rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman tiedotus ja viestintä Pohjois-Pohjanmaalla.
- 2. Varmistaa rakenteellisen sosiaalityön kokonaisuuden hallinta:** Rakenteellisen sosiaalityön toimijoiden sitouttaminen suunnitelman toteuttamiseen sekä suunnitelman yhteyksien tunnistaminen Pohteen organisaatiossa. Toimenpiteenä nimetään rakenteellisen sosiaalityön työryhmä, joka seuraa Pohteen rakenteellisen sosiaalityön toteutusta.
- 3. Varmistaa sosiaalityön tietotyön ja sosiaalisen raportoinnin kehittäminen:** Toimenpiteenä sosiaalityön tiedolla johtamisen kehittäminen sosiaalisen raportoinnin avulla.
- 4. Varmistaa muiden rakenteellisen sosiaalityön työkäytäntöjen edistäminen ja kehittäminen:** Toimenpiteenä osaamisen vahvistaminen koulutuksen ja erilaisten rakenteellisen sosiaalityöhön liittyvien tilaisuuksien avulla.

4 Rakenteellisen sosiaalityön organisointi

4.1 Toimijoiden roolit, vastuut ja yhteistyö

Pohjois-Pohjanmaan alueella rakenteellisen sosiaalityön kokonaisuutta alettiin kehittää sosiaalityön tehtäväalan toimesta Suomen kestävän kasvun ohjelmassa. Hanketyö koostui pääpiirteissään kansallisesta tietotyön kehittämisen osuudesta sekä alueellisesta toteutussuunnitelman laatimisesta.

Rakenteellisen sosiaalityön roolia, vastuita ja yhteistyötä on tarkasteltu Pohteella Oulun alueella sidosryhmäyhteistyössä toteutetuin työpajoin vuoden 2024 aikana. Yleisesti on tunnistettu toimijoiden rooleja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation eri toimi- ja palvelualueille sekä järjestöihin, yhdistyksiin, säätiöihin ja alueen kuntiin.

Rakenteellisen sosiaalityön paikantuminen Pohteen organisaatioon on havaittu liittyvän järjestämistoimintoihin ainakin strategia ja resurssiohjauksen, yhteistyön, osallisuuden ja hyvinvoinnin sekä tutkimuksen ja kehittäminen vastuualueille. Konsernipalvelujen osalta rakenteellinen sosiaalityö paikantuu ainakin hallintopalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden ja viestinnän palvelualueille. Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS-psykiatrian, Ikäihmisten ja vammaispalveluiden toimialueiden rooli ja vastuu on keskeinen lakisääteisen rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa.

Kansallisesti on sovittu, että valtakunnallista rakenteellisen sosiaalityön verkostoa koordinoi yksi sosiaalialan osaamiskeskus vuorollaan (kaksivuotinen toimintakausi) ja heidän kanssaan yhteisesti seurataan hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön toteutusta. Kansallinen koordinointi on vuosien 2026–2028 aikana Etelä-Suomen hyvinvointialueiden sosiaalialan osaamiskeskuksen, Soccan vastuulla, johon Pohteelta osallistuvat toimintakauden aikana kaksi asiantuntijaa, erityissosiaalityöntekijä Leena Tikkala ja tiedolla johtamisen asiantuntija Sonja Alakoski.

4.2 Suunnitelman yhteys hyvinvointialueen strategiseen suunnitteluun

Rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan monitoimijaisessa yhteistyössä. Sen avulla tuotetaan laaja-alaisesti tietoa Pohjois-Pohjanmaan alueella asuvien ihmisten sosiaalisesta hyvinvoinnista ja sosiaalisista ongelmista. Tietoa hyödynnetään alueella asuvien sosiaalihuollon asiakkaiden elinolosuhteiden parantamiseksi sekä kaikkien asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Suunnitelma kytketään hyvinvointialueen strategiseen painopisteeseen: *Vaikuttavasti uutta*. Toteutussuunnitelma tavoittelee sosiaalityön tietoa; tutkimus ja käytännön kokeilut ohjaavat vaikuttavia sosiaalityön toimintamalleja. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että luodaan järjestelmällinen tiedonkeräämisen malli, jossa kuvataan pohjoispohjanmaalaisten asukkaiden ja asiakkaiden sosiaalisia ilmiöitä. Konkreettisena keinona siihen käytetään sosiaalista raportointia.

Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmalla on yhteys hyvinvointialueen strategiseen suunnitteluun myös yhteistyön, osallisuuden ja hyvinvoinnin palvelualueelle sekä tiedolla johtamisen, tutkimuksen ja kehittämisen vastuualueille. Hyvinvointikertomus, hyvinvointisuunnitelma ja OSUVA-ohjelma, jotka tehdään yhteistyössä järjestöjen ja kuntien kanssa, ovatkin keskeisiä rakenteelliseen sosiaalityöhön liittyviä strategisia asiakirjoja. Tulevaisuudessa rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma tulee huomioida hyvinvointialueen tiedolla johtamisessa sekä TKKI-ohjelmassa, jota tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden palvelualueella laaditaan.

5 Rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen

5.1 Alueellinen tietotuotanto, tiedon hyödyntäminen ja työkäytännöt

Pohteella laaditaan vuoden 2026 alussa sosiaalisen raportoinnin prosessimalli ja käytäntö tukemaan asiakkaiden sosiaalisen tiedon hyödyntämistä hyvinvointialueen tiedolla johtamisessa ja päätöksenteossa. Sosiaalisessa raportoinnissa hyödynnetään myös kansallisia indikaattoripankkeja, tilastotietoa, tutkimustietoa sekä sosiaalihuollon seurantarekisteriä ja muita olemassa olevia rekisteri- ja tilastotietoja.

Sosiaalisella raportoinnilla tarkoitetaan rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottamisen menetelmää, jonka avulla sosiaalihuollolle ominaisia ilmiöitä sekä sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeita ja elämäntilanteita tehdään näkyväksi ja palvelujärjestelmän kehittämisen tueksi.

Sosiaalisessa raportoinnissa hyödynnetään sosiaalihuollon tietolähteiden ohella myös muiden toimijoiden tietolähteitä. Rakenteellisessa sosiaalityössä tiedon kokoamisesta, analysoinnista ja tuottamisesta vastaa aina virkasuhteinen sosiaalityöntekijä, mutta tietoa voidaan tuottaa myös monialaisesti esimerkiksi yhdessä terveydenhuollon, työllisyyspalveluiden ja järjestöjen toimijoiden kanssa.

Sosiaalisen raportoinnin tuloksena syntyy sosiaalinen raportti, joka on rakenteellisen sosiaalityön tietotyön tuote. Se sisältää toimenpide-ehdotuksia palveluiden kehittämiseen asiakaslähtöisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Muita rakenteellisen sosiaalityön tietotyötä tukevia ovat esimerkiksi tutkimukset, tilastoanalyysit, videot ja luennot/esitykset. Edellä kuvattu sosiaalisen raportoinnin määritelmä on kansallisessa verkostossa yhteisesti THL:n kanssa laadittu.

6 Osaamisen vahvistaminen

6.1 Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen vahvistamisen käytännöt ja kehittämistarpeet

Rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjen osaamista tulee vahvistaa hyvinvointialueella, koska se on lakisääteistä asiakkaiden oikeusturvan tukemista. On todettu, että rakenteellinen sosiaalityö on jäänyt erilliseksi asiakastyöstä, jossa sosiaalisten ongelmien ja yhteisöjen tieto on vahvasti esillä. Tietojärjestelmien kehittäminen on vielä kesken, ja ei täysin vielä tue sosiaalityön tiedonmuodostusta ja sosiaaliseen raportoinnin osalta vahvaa tietopohjaa. Sosiaalityön ilmiötieto jää työyhteisöihin tai yksittäisten työntekijöiden tietoon. Sosiaaliset ilmiöt ovat usein ihmisten arkielämässä usein

havaittuja ja asuinyhteisöissä ilmeneviä sosiaalisia haasteita. Niistä on tärkeä olla tietoinen ja niiden ehkäisyyn varautua ennakoimalla sosiaalisia ilmiöitä ja niistä seuraavia palvelutarpeita. Toisaalta sosiaalisia ongelmia voidaan ratkaista sosiaalisen tiedon avulla. Sosiaalisten ongelmien tietoisuus ja tiedoksi saattaminen on yksi eettisesti kestävä sosiaalityön ydintavoite. Asiakastietojärjestelmistä ja suoraan asiakkailta sekä asukkailta saavutettava tieto on tärkeässä roolissa rakenteellisen raportoinnissa. Tiedon saatavuuteen kehitetään menetelmiä rakenteellisen sosiaalityön toteutuksessa.

Osaamisen vahvistaminen tulee kytkeytymään sosiaalihuollon tietopohjan vahvistamiseen ja tiedonmuodostukseen, kirjaamisosaamiseen ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen vaatii tutkimus- ja raportointiosaamista. Sosiaalityöntekijät koulutetaan tutkimusosaamiseen peruskoulutuksessaan, mutta osaamisen vahvistamisella voidaan tukea tutkimusperustaista osaamista, kuten raportoinnin ja analysoinnin taitoja. Osaamisen vahvistamisen tarpeita selvitetään toimialueiden kanssa yhteistyössä ja otetaan huomioon osaamisen vahvistamisen tarpeet sosiaalityöntekijöiden jatkuvissa koulutuksissa hyvinvointialueella ja Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

7 Viestintä

7.1 Rakenteellisen sosiaalityön viestintäsuunnitelman tavoitteet

Rakenteellisen sosiaalityön viestinnän tavoitteena on sujuvoittaa yhteistyötä ja varmistaa tiedonkulkua rakenteellisen sosiaalityön edistämiseksi. Viestinnällä halutaan lisätä tietoa sosiaalityöstä muun muassa asiakkaille, asukkailla, päätöksentekijöille ja muille toimijoille sekä sidosryhmille. Viestintäsuunnitelman tavoitteena on myös motivoida ja sitouttaa koko henkilöstöä mukaan rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottamiseen.

Viestinnällä on tarkoitus myös lisätä asiakkaiden, asukkaiden ja hyvinvointialueen välistä vuoropuhelua, ja heidän mahdollisuuksiaan osallistavaan tiedontuotantoon. Viestinnän onnistumiseksi rakenteellisen sosiaalityön työskentelyyn ja koordinointiin osallistuvien työntekijöiden tulee tiedottaa ja ilmaista näkyvästi tekemästään rakenteellisesta sosiaalityöstä eri foorumeilla.

Päiväys ja suunnitelman laadintaan osallistuneet tahot

11.11.2025

Leena Tikkala, erityissosiaalityöntekijä

Auri Haataja, sosiaalityön erityisasiantuntija

Sosiaalityön tehtäväala

8 Liitteet

Liite 1 Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet

Toteutussuunnitelman sisältämät rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet (mukaillen Pohjola 2011; 2014 ja Närhi ym. 2022)

	Tietotyö	Strategiatyö	Inklusiotyö	Poliittinen työ	Oikeuden- mukaisuustyö
Tehtävät	Koostuu sosiaalialan ammattilaisten tehtävistä tuottaa ja välittää tietoa kansalaisten elinolosuhteista ja palveluiden tarpeesta, yhteiskuntakriittisestä tehtävästä tuoda julkisiksi sosiaalisia epäkohtia mm. palvelujärjestelmästä, sekä julkisuustyöstä, joka jakaa tuotetun tiedon kansalaisille ja päätöksentekijöille.	Tavoitteena hyvinvointipalveluiden ja sosiaalisen yhteiskuntapolitiikan edistäminen osallistamalla ja vaikuttamalla palvelujärjestelmien kehittämiseen, hyvinvointia edistävien suunnitelmien laadintaan, toimeenpanoon ja arviointiin sekä yhteiskuntapolitiittisiin linjauksiin ja lainsäädäntöön.	Vahvistaa kansalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kehittää sosiaalisen hyvinvoinnin rakenteita osallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta. Toteutuu verkostoituvana yhteistyönä osallistaen ja rohkaisten asiakkaita ja kansalaisia vaikuttamaan ympäröivään yhteiskuntaan.	Sosiaalisten ongelmien ja niihin vaikuttavien päätösten poliittisuuden sekä erilaisten valtarakenteiden olemassaolon näkyväksi tekeminen ja niihin vaikuttaminen.	Tarkoittaa sosiaalisten oikeuksien edistämistä ja kansalaisten oikeuksien toteutumisen seurantaa sekä eri väestöryhmien tasavaroisen hyvinvoinnin esille nostamista. Työtä läpäisevänä periaatteena on eettisyys, joka valvoo perusoikeuksien toteutumista ja mahdollistaa aktiivisen osallistumisen yhteiskunnalliseen keskusteluun.
Perusedellytykset	Rakenteellista sosiaalityötä tukeva strategia ja suunnitelma	Riittävät inhimilliset ja taloudelliset resurssit	Yhteistyön mahdollistavat tieto- ja toimintarakenteet	Työtä tukeva toimintakulttuuri, ammattilaisten osaamisen vahvistaminen ja rohkaisu	Rakenteellista sosiaalityötä tukeva toimintakulttuuri
Ydintehtävät läpäisevinä teemoina	Sosiaalipoliittinen työ Johtamistyö	Sosiaalipoliittinen työ Johtamistyö	Sosiaalipoliittinen työ Johtamistyö	Sosiaalipoliittinen työ Johtamistyö	Sosiaalipoliittinen työ Johtamistyö

2

Liite 2 Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet suhteessa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategian onnistumisen edellytyksiin

Toteutussuunnitelman sisältämät rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet suhteessa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategian onnistumisen edellytyksiin

Tietotyö	Tiedolla johtaminen Pohteen kaikilla tasoilla tarvitaan laadukasta tietopohjaa ja tietojohdamisen mallia. Tietojohdaminen on avain vaikuttavan ja strategiaa tukevan päätöksenteon, johtamisen ja toiminnan muutoksiin.
Inklusiivisyys	Osallistuminen Pohteen muodostavat sen asukkaat, asiakkaat, työntekijät, yhteisöt ja kumppanit. Pohteen rakentamiseen, kehittämiseen ja yhteisen tahtotilan luomiseen tarvitaan kaikki mukaan.
Strategiatyö	Päätöksentekokyky Pohde tarvitsee yhteisen tahtotilan ja päätöksiin kykenevän toimintakulttuurin. Organisaatio- ja johtamisrakenne tukee tehokasta päätöksentekoa toiminnan kaikilla tasoilla.
Poliittinen työ	Muutosjohtaminen Pohde tarvitsee tehokasta muutosjohtamista viemään tehdyt päätökset käytäntöön ja arkeen. Johtamisosaaminen vaikuttaa suoraan henkilöstön työntekijäkokemukseen ja siten henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen. Osallistamme henkilöstön muutokseen.
Oikeudenmukaisuustyö	Poliittinen työ Pohteella on toimintakulttuuri, missä sosiaalityön ammattilaiset osaavat tuoda sosiaalisten ongelmien ja niihin vaikuttavien päätösten poliittisuuden sekä erilaisten valtarakenteiden olemassaolon näkyväksi ja pyrkivät vaikuttamaan niihin.
	Avoin viestintä Pohde viestii rehellisesti, läpinäkyvästi ja luotettavasti, jotta se kykenee perustelemaan päätöksensä, viemään muutokset käytäntöön ja olemaan asukkaiden ja henkilöstön luottamuksen arvoinen kaikissa tilanteissa.